

לקחה מזב

פרשת שופטים התשס"ח

יצא לאור ע"י רשת מוסדות "טוב" בראשות הרב יוסף יגן שליט"א בעריכת הרב מבשה צדקה שליט"א

7:04	הדלקת נרות שבת ניו יורק
8:32	מוצאי שבת
9:05	סוק"ש מג"א
9:41	סוק"ש גר"א
12:54	חצות

שיעסקו גם בצדקה, כי בתורה ודאי יעסקו ואם יעסקו גם בצדקה אז ישפטו צדק. (ישמח משה)

"לא תיטע לך אשירה כל עץ, אצל מזבח ד' אלקיך אשר תעשה לך" (טז, כא)

לא תיטע לך אשירה – מנה כאן שלושה דברים דומים נאים בצורתם ומכוערים בתוכנם: אשירה שהיא נאה לעין ונמאסת לקודש, מפני ששימשה לעיז, וכך לגבי דיין לא להסתכל על צורתו אלא על תוכו. השני מצבה, שהיתה לרצון לפני מתן תורה ונפלו ממדרגה זו עם חטא העגל, והשלישית בהמה בעלת מום, אף על פי שהיא יפה לעין ושוה הרבה כסף נפסלת לקודש בגלל מומה ולא נפסל שור תמים, אף על פי שהוא שוה רק סלע, וכן בדיין תפסול זקן בעל מידה מגונה כשתמצא שלם ממום במידות, אף על פי שלא יהי עשיר ונאה כמוהו. (רע"ס)

לא תיטע לך אשירה – כל עץ אצל מזבח ד'. אשירה ועץ הם צומח הגדל ומתוסף ומתרבה ואילו אבן אינה גדילה ואינה מתרבה; אשירה וכל ע"ז מתוספת על ידי העוברים אותה, ואילו הקב"ה כביכול, מזבח אבן שאינו מתרבה מהקרבנות שמקריבים עליו ורק האדם המקריב גדל ומתרבה. (משך חכמה)

"אשר יעשה את הרע בעיני ה' אלקיך לעבר בריתו" (יז, ב)

לכאורה בכל מצוות התורה נכרתה ברית בין הקב"ה לכלל ישראל ומדוע דווקא כאן לגבי עבודה זרה הדגישה התורה "לעבור בריתו". נראה לבאר על פי דברי מרן הגר"ח מבריסק, על תפילת שבת: "ישמח משה.. ושני לוחות אבנים הוריד בידו וכתוב בהם שמירת שבת וכן כתוב בתורתך". לכאורה יפלא, הרי גם לוחות הברית כתובים הם בתורה ומה פשר התוספת "וכן כתוב בתורתך".

אלא הביאור הוא שעל הלוחות נכרתה ברית מיוחדת מלבד הברית שנכרתה על התורה, כנאמר בפרשת ואתחנן (ה, ב): "ה' אלקינו כרת עמנו ברית בחורב", ולכן נקראו "לוחות הברית", על שם הברית שנכרתה בעת קבלתן. גם השבת, מלבד הברית שנכרתה עליה בלוחות עצמם, ונכרתה ברית על השבת עצמה, וראיה לכך מהכתוב: לעשות את השבת לדורותם ברית עולם", היינו שהשבת עצמה ברית. לכן נאמר בתפילה כי מלבד שמירת שבת שנכתבה

דמים, ולכן ציוה הקב"ה, בשביל ישובו של עולם למנות מלך ומלך יכול לדון גם בלי התראה, כפי שיש צורך בכך לישובו של עולם. (דרשות הר"ן)

"לא תטה משפט, לא תכיר פנים ולא תיקח שוחד. כי השוחד יעור עיני חכמים ויסלף דברי צדיקים" (טז, יט)

לא תטה משפט ולא תכיר פנים ולא תיקח שוחד – שמור המחשבה תחילה כי ממנה תבוא להטות בדיבור ומדיבור תבוא אל השוחד שהוא מעשה. ד"א לא תטה משפט וגו', מעט מעט יגרשך יצרך הרע מעבודת ד', תתחיל להטות מפני השלום ואחר כך מפני הכבוד ועוד מעט מפני המעות. וזהו לא תטה, לומר לך הישמר מההתחלה ולא תעשה השנית, ואם לא תעשה השנית גם לא תעשה השלישית. ולכן ירוץ אדם למצוה אפילו תהי קלה, כי תגרור לו מצוות רבות, ויברח מן העבירה ואפילו היא קלה כי תגרור לו עד האבידו אותה. (אלשיך)

ולא תיקח שוחד – יצר הרע נותן שוחד, כי הגזול מרויח ממון הנקרא שוחד של יצר הרע, ויצר הטוב אינו נותן שוחד כי שכר מצוה בהאי עלמא ליכא, ואומרים לנו כי השוחד יעור, ואפילו חכם כשלמה יש כח ביצר הרע להטותו ולעורר עיני שכלו.

כי השוחד יעור עיני חכמים – כשעני מעיד על מישהו שהוא עשיר אנחנו מבינים שהוא עשיר לפי מושגיו של העני, אך אם עשיר מעיד על מישהו שהוא עשיר ברור לנו שהוא באמת עשיר, ואם גדול עשירי העולם מעיד על מישהו שהוא עשיר על אחת כמה וכמה. וכך נאמר שמי שהתורה מעידה עליו שהוא חכם גם אותו השוחד מעור.

"צדק צדק תרדוף למען תחי' וירשת את הארץ אשר ד' אלקיך נותן לך" (טז, כ)

צדק צדק תרדוף – את הצדק משיגים רק אם לא לוקחים שוחד, שעל ידי הנאות העולם הזה מתכסה הצדק ומתחזק כח השקר ומבלבל לרדוף אחרי לא נשיגנו, ולהיפך בשקר מדבר שקר תרחק, ואם לא נתרחק ממנו הוא ידבק בנו. (שפ"א)

צדק צדק תרדוף – מצינו מקומות שצדק פירושו גם צדקה, ואומר הכתוב לשופטים

פנינים לפרשה

"שופטים ושופטים תתן לך בכל שעריך אשר ד' אלקיך נותן לך, לשבטיך. ושפטו את העם משפט צדק" (טז, יח)

שופטים ושופטים תתן לך בכל שעריך – שהאדם צריך להשגיח ולשפוט כל הרגשה וכל חשק המתעורר בלב האם הם לד'. כי בכל פעולה ובכל הרגשה יש מ"ט פנים טהור ומ"ט פנים טמא וצריכים שופט אשר ישפוט כל פתיחת הלב האם היא לטוב. והאמת היא שלפי הידיעה וישוב הדעת שהכל מאת ד', במידה זו זוכה אדם להיות נפתח לו שער. (שפ"א)

תתן לך

תתן לך – זוהי הבטחה שבידי האיש הישראלי למנות על עצמו שופט ושופט, שופט הוא בהשגת הדעת ושופט לכוף עצמו. וכן תפילין של ראש נותן הדעת לאדם, ושל יד צריך קשירה בעל כרחו לשעבד חלק הגוף הנפש הבהמית. ויש אדם שרוצה ללכת בדרך של שופט ויש דרך של שופט, שאין בו דעת שלימה ורוצה להיות ניכפף בעל כרחו, וגם בדרך זו מסייעין את האדם, והעיקר לבקש את האמת. (שפ"א)

שופטים ושופטים תתן לך – תמנה לשופטים רק כאלה שישפטו אפילו את הממנה אותם ולא יחניפו לו: וקל וחומר שישפטו בצדק את כל העם. ושפטו את העם. בכל מקום שנאמר עם הכוונה לרשעים, ויהי העם כמתאוננים, וזהו שאמרנו כשבעלי דינים עומדין לפניך יהיו בעיניך כרשעים. ד"א שופטים ושופטים תתן לך, קשוט עצמך תחילה ורק אחר כך ושפטו את העם. (כלי יקר)

בכל שעריך – בכל מה שתוכל לשער בעצמך, שהרי אמרו חז"ל צדיקים יצר טוב שופטים, רשעים יצר הרע שופטים, בינוניים זהו זה שופטים, ופירושו שכאשר צדיק עושה מצוה טוען נגדו יצרו הטוב שלא עשה אותה בשלימות, רשע העובר עבירה טוען נגדו יצרו הרע שלא עשה אותה בשלימות, ולכן צריך האדם תמיד לבדוק את עצמו מיהו השופט והשופט התובע ממנו, האם הוא יצר טוב או חלילה יצר הרע. (דברי מנחם)

ושפטו את העם משפט צדק – ואחר מלך, כי האחד משלים את השני, השופטים מצוים לשפוט משפט צדק וכמעט ולא יתכן שידונו רוצח למיתה על פי כל דקדוקי הדין, ומאידך אם לא ייענשו הרוצחים תימלא הארץ שופכי

בלוחות הרי "וכן כתוב בתורתך", - יש ברית מיוחדת על שמירתה.
לפי דברי הגר"ח נראה לומר שאף על עבודה זרה, מלבד האיסור הכתוב בלוחות, הרי נצטוו עליה ישראל במרה (סנהדרין נו). לפיכך הדגישה התורה לענין עבודה זרה "לעבור בריתו".

"וילך ויעבד אלקים אחרים... אשר לא צויתו"

"אשר לא צויתו" - לעובדים (רש"י)
לכאורה תמוהים דברי רש"י, הרי עונשם של עובדי עבודה זרה אינו בגלל שה' לא צוה לעבדם, אלא בגלל שה' צוה "שלא לעובדם".
ברם כוונת הכתוב לטעות אנוש ודורו (כמבואר ברמב"ם בתחילת הלכות ע"ז), שסברו כי רצון השי"ת וכבודו הוא שיעבדו לברואיו החשובים כמו השמש והירח וצבא השמים, ולפי דעתם סברו שהם עושים בכך רצון ה'.
על כן הזהיר הכתוב "אשר לא צויתו - לעובדים" ועל כן הם בכלל איסור עבודה זרה וחיוב סקילה, גם במחשבת טעות זו.
(רבי משה פיינשטיין)

עוד אפשר לומר, שבאה התורה ללמדנו שאסרו לעבוד ע"ז, אפילו אם כוונתו לשם שמים.
כמו שמצינו (מבוא בתוס' ב"ב קיט): במקשש שחילל את השבת "לשם שמים", כדי שילמדו ישראל ששבת נוהגת גם במדבר ולא רק בארץ ישראל.
באה התורה להזהיר, שאין לעבוד ע"ז אפילו עם כוונתו לטובה, כי מכל מקום - "אשר לא צויתו".
(בעל הפלאה)

"על פי שנים עדים או שלה עדים יומת המת"

(יז, ו)
מהו הלשון "יומת המת".
לימדה אותנו התורה כי אדם העובר בעירה עליה הוא מתחייב בנפשו, אזי הרי הוא כ"מת" מיד. אלא דין הוא, שאם יש עדים מצווים הדיינים להמית "מת" זה בעצמם. ואם אין עדים והתראה, הרי אין חיוב על בית דין של מטה להורגו, אך מכל מקום גברא קטילא הוא.
"יומת המת" - הרי הוא כ"מת" (אור החיים)

"ייד העדים תהיה בו בראשנה להמיתו"

(יז, ז)
ראוי לו לאדם להתפעל נגד עוברי רצונו, כדברי דוד המלך "משנאיך ה' אשנא", וידוע כי הראיה מביאה להתפעלות יותר מאשר השמיעה גרידא.
לכן העדים אשר ראו בעצמם את מעשה התועבה, יש להם להתפעל יותר. ולכן ציוותה התורה: "ייד העדים תהיה בו בראשונה להמיתו".
(מלא העומר)

"כי יפלא ממך דבר למשפט... ובאת אל הכהנים הלויים ואל השפט"

(יז, ח-ט)
אר"י אמר שמואל, שלושת אלפים הלכות נשתכחו בימי אבלו של משה, אמרו לו ליהושע שאל, א"ל "לא בשמים היא"...
אר"י אבהו, אף על פי כן החזירן עתניאל בן קנז מתוך פלפולו (תמורה טז).
לכאורה תמוהים הדברים, וכי מה היה קורה לולי היה עתניאל מחזירם בפלפולו, משמע שהלכות אלו היו אובדות ונשכחות מהעולם.

ומפני מה לא נתגלו הלכות אלו ליהושע בנבואה, כשם שנתגלו למשה. וכן בכל הדורות, אין נביא רשאי לחדש דבר שלא על פי התורה, למעט "הוראת שעה", וכל הלכה חייבת להדרש מהתורה עצמה על פי המידות שהתורה נדרשת בהן. הלא דבר הוא.

ברם גלוי לפנינו יתברך, שעתידים במשך הדורות לקום אנשים ולומר כי ה' דיבר עם בן תמותה ונתן לו תורה חדשה ח"ו שהיא היפך מדת ישראל. לכן הורתה התורה, כי אחרי נתינת התורה ע"י משה רבינו ע"ה, אין אפשרות לאיש, אפילו לנביאי אמת, להוסיף או לגרוע ולו גם אות אחת, זולת מה שיבינו ויילמדו מהתורה עצמה. ואפילו מה שישתכח במהלך הדורות, אין לחדשו ולהודיעו על ידי נביא, למען דעת כי פעם אחת ויחידה ניתנה תורה, ונתינה זו שוב לא תשתנה.
על כך נאמר בפסוק: "כי יפלא ממך דבר למשפט" - אם תתכסה ממך ידיעת דבר מדברי התורה, דע לך שזה בא "ממך" - מהתורה עצמה עליו לגלות את הנעלם, כי "תורת ה' תמימה" והכל כלול בה. על כן - "ובאת אל הכהנים הלויים", שידרשו את הדבר מתוך התורה עצמה. **(אלשיך)**

"כי יפלא ממך דבר למשפט... דברי ריבת בשעריך"

(יז, ח)
חז"ל במסכת שבת (יד). אומרים כי בעת שנחלקו בית שמאי ובית הלל בח"י דברים, היה קשה אותו יום "כיום שנעשה בו העגל". היינו, על ידי חטא העגל באה שכחה לעולם, וכך על ידי ריבוי המחלוקות נגרמת שכחה והבהירות נעדרת.

זהו שאומר הכתוב: "כי יפלא ממך דבר למשפט" - הרי זו תוצאה משכחה, והגורם לכך הוא "דברי ריבות בשעריך", כיון שהיו מחלוקות חכמים בשעריך, אשר גרמו לחוסר-הבהירות ולשכחה. **(חתם סופר)**

"כי יפלא ממך דבר למשפט בין דם לדם בין דין לדין ובין נגע לנגע"

(יז, יח)
"בין דם לדם" - בין דם טמא לדם טהור.
"בין דין לדין" - בין דין זכאי לדין חייב.
"ובין נגע לנגע" - בין נגע טמא לנגע טהור **(רש"י)**

דקדק רש"י להקדים בדם ובנגע את צד החומרא - הדם הטמא והנגע הטמא, לצד הקולא - הדם הטהור והנגע הטהור. ואילו בדין הקדים רש"י צד הקולא - דין זכאי, לצד החומרא - דין חייב. והלא דבר הוא.

ברם כך הוא הדין באיסורים, שכל זמן שלא הובררו להיתר, יש לנהוג בספיקם לאיסור. נמצא שיש חובה להקדים הטמא - האיסור, לטהור.

אך לא כן בדיני אדם. כל זמן שלא נתברר חיובו של האדם, הרי הוא בחזקת זכאי. על כן דין זכאי קודם לדין חייב.

"כי יפלא ממך דבר למשפט בין דם לדם בין דין לדין ובין נגע לנגע דברי ריבת בשעריך"

(יז, ח)
אמרו חז"ל: שאלו מלאכי השרת בשעת החורבן, רבש"ע כתבת בתורתך יושפך את דמו וכסהו בעפרי וכאן כתוב 'שפכו דמם כמים'. כתבת בתורתך 'אותו ואת בנו לא תשחטו ביום אחד' וכאן כתוב 'הבנים נשחטים'. כתבת בתורתך 'וצוה הכהן ופנו את הבית' וכאן כתוב 'וישפרו את בית האלקים וכל כלי מחמדיה להשחית'. אמר

להם הקב"ה: כלום יש שלום בעולם, הואיל ואין שלום אין כלום (זוהר חדש, המדרש).

זו שיח בין מלאכי השרת לקב"ה, נרמז במקרא זה:

"כי יפלא ממך דבר למשפט" - כאשר תראה את משפטי השם ולא תבין את הנהגתו, "בין דם לדם" - אם תבוא ותשאל כיצד זה "שפכו דמם כמים". "בין דין לדין" - אם תוסיף ותשאל מדין "אותו ואת בנו לא תשחטו ביום אחד". ואם תמשך ותתמה "ובין נגע לנגע" - היינו, תקשה מדין נגעים שנאמר בהם "וצוה הכהן ופנו את הבית".

התשובה לשלש השאלות הללו היא: "דברי ריבות בשעריך" - בכלל המריבות והעדר השלום, נעשים בכל העונשים הללו.

והדרך לתשובה היא "וקמת ועלית את המקום אשר יבחר ה'" - היינו על ידי ירושלים - "עיר שחבורה לה יחדו" - יכול השלום לשוב ולשכון בין איש לרעהו ולהביא לביטול הגזירות. **(ליקוטי תורה להאר"ז)**

"וקמת ועלית אל המקום אשר יבחר ה' אלקיך בו"

(יז, ח)
מלמד שבית המקדש גבוה מכל המקומות (רש"י)

ותמוה, אם אמנם כך הוא הדבר, מדוע הסתפק דוד היכן מקום המקדש.

ועוד - הרי המציאות מעידה שאין הדבר כן. ברם ידוע הוא כי העולם עגול הוא ככדור, וההרים והגבעות בולטים באותו עיגול, כמו בליטות האתרוג, בדבר עגול כלל לא שייך לומר על מקום מסויים שהוא גבוה יותר ממקום אחר, כי הרי הם נסובב אותו לצד אחר, יהיה הנמוך גבוה והגבוה נמוך.

אך כל זה אמת, רק אם לא היתה לאותו כדור נקודת התחלה. אך לפני מה שמקובלנו מחז"ל שהעולם הושתת ונוצר מבית המקדש, היינו שמקום המקדש הוא הנקודה האמצעית של העולם, הרי שההר המצוי שם הוא הגבוה מכולם. לכן נאמר: "וקמת ועלית". **(חת"ס, תורת משה)**

"שום תשים עליך מלך - עלובין בני אדם שצריכין ללמוד יראת ד' מיראת בשר ודם."

מלך ישראל קיבל יראת ד' מן התורה עול ישראל נאמר ותהי יראתם אותי מצות אנשים מלומדה, שלומדה מיראת מלך. וכמה ירודה ממנה יראת מלכי האומות ויראת עבדי מלכי האומות, וגם מהם אפשר לזכות ליראת ד', ואמרו לעולם ירוץ אדם לקראת מלך ואפילו מלכי האומות. **(שפ"א)**

"שום תשים עליך מלך - ואמרו שתהא אימתו עליך, וכי צריך לצוות על אימת מלך שבידו להחיות ולהמית."

אשר יבחר ד' אלקיך בו, וד' בחר בישראל מכל האומות שהם ממעטים את עצמם כשנותנים להם גדולה וכך גם מלך ישראל שבחר בו ד', לכך נאמר לישראל שאף על פי שהמלך ממעט את עצמו, אתם חייבים באימתו.

"שום תשים עליך מלך - עליך מלך שאתה שם מלך שהעם בוחר בו אך תמאס את מי שרוצה לשים עצמו מלך עליך. ונאמר בשלחן שבמשכן, המסמל את המלך, ואמה וחצי"

הליכות והלכות

מדיני פרובול

השנה היא שנת שמיטה ויש מצוות עשה להשמיט ההלוואות בסוף השנה וכן אסור לתבוע חובות לאחר ראש השנה של שמינית בימינו נוהג דין זה רק מדרבנן באר"י. ובחז"ל זה מחלוקת הפוסקים ולהלכה נוהג גם בחז"ל (יש מקילים עיין שו"ע חו"מ סימן ס"ז).

כשראה הלל הזקן שנמנעו מלהלוות בגלל זה. תיקן פרובול שזה שטר שמוסר חובותיו לבית דין וכך יוכל הוא לגבות את חובותיו, פרובול פרושו פרוז - תקנה בול - עשיר תקנה לעשירים שילוו ולא יעברו אסור של השמר לך וכו'.

סוגי חובות שצריכים פרובול: תקצר היריעה לפרט כל דיני פרובול ורק נזכיר ראשי פרקים: נהגו לעשות כולם פרובול אפילו אם יש ספק אם חייב בכדי לצאת ידי חובה. ובדיעבד מי שלא עשה פרובול ויש לו חובות או חיובי תשלום ישאל שאלת רב.

עיקר דיני פרובול זה הלוואות שזמן פרעונם חל לפני סוף השנה, עסקי בנקים הפקדות והלוואות מהבנק (כמובן בנק יהודי) בחובות למלכת ישנם מקרים בו צריך פרובול. ואפילו אישה ששאלה משכנתה דבר מאכל כגון בצים או לחם חייבת בפרובול (אבל חפצים שחוזרים בעצמם לא צריך).

חובות ונדריים לצדקה שכן לימוד וגמחי"ם של צדקה פטורים מפרובול שכן שיהי לא חייב פרובול אבל אם זקף במלוא כגון שסיכם את סכום כל החובות הקטנים יחד במטרה לפורעם חייב בפרובול לפי חלק משיטות הפוסקים. וכן גמ"ח של כסף פרטי ולא צדקה חייב פרובול.

החייבים בפרובול אחד איש ואשה וכן בניס או בנות הסמוכים על שולחן אביהם ויש להם כסף פרטי חייבים בפרובול ויכול האבא לכלול את בני משפחתו בשטר הפרובול שיכתוב "כל חוב שיש לי או לאשתי ובני" אבל כסף של הבעל שהאשה משתמשת פטורה שהיא נכללת בבעלה.

הלוה מאדם שלא שומר תורה ומצוות ישתדל לזכותו לכתוב פרובול, ויש דעות שיכול הלוה לכתוב פרובול עבור המלוה ויש חולקים ולכן יש לשאול רב בענין זה. המשך בשבוע הבא.

מעשה חכמים

המצבה בבית העלמין מעידה על האיש שחזר שלושת אלפים פעם על מסכת אחת

"והיתה עמו וקרא בו כל ימי חייו"

(יז, יט) אהבת תורה אמיתית נותנת את השפעתה גם לאחר שנים רבות. ואת זה נוכל ללמוד מהסיפור הבא.

מעשה, כך סיפר הרב מרא דאתרא בשם אחד ממרביצי התורה בבני ברק, ביהודי ירושלמי, תלמיד חכם מופלג, שנאלץ לעלות ולהתיישב בעיר צפת, הסיפור התרחש לפני שנים רבות, בימים בהם ש"ס שלם עם כל עשרים

בא הכתוב ללמדנו שהנביא איש הוא כאישי ישראל, בעמו נולד ובתוך אחיו גדל והתחנך. ומה שנעשה ראוי לנבואה, הרי זה מפני שהשלים נפשו לבוורא יתברך. (רש"י הירש)

"פן ימות במלחמה ואיש אחר יחנכו... פן ימות במלחמה ואיש אחר יחללנו"

(כה, ה-ו) התורה חוזרת ומדגישה שאלו החוזרים מעורכי המלחמה, לא רק "פן ימות במלחמה" אלא שמישהו אחר יקח את חלקו – "ואיש אחר יחנכו". וצריך להבין מה פשר הדגשה זו.

הגמרא בברכות (ג:) מספרת: נכנסו חכמי ישראל אצל דוד המלך ואמרו לו עמד ישראל צריכים פרנסה. אמר להם: לכו והתפרנסו זה מזה. אמרו לו: אין הבור מתמלא מחוללינו. אמר להם: אם כן פשטו ידיכם בגדוד, פירשו שם התוספות: "אין הבור מתמלא מחוללינו – ששם שאין ראוי למלא חללו של בור על ידי חפירת בור אחר, כן אין תועלת ברווח של פולני על ידי הפסד חבריו".

נמצא שכל יסוד היציאה למלחמה – "פשטו ידיכם בגדוד", הוא רק כדי שלא ייווצר מצב שבו "רווח של פלוני על ידי הפסד חבריו". אם כן, כל אימת שיש לחשוש שמהלחמה תגרום שהאחד ירוויח על חשבון הפסדו של השני, מסולק אותו יחיד העלול להפסיד, מכל היסוד המחייב יציאה למלחמה.

הרי שכל מי שיש לחוש "פן ימות במלחמה ואיש אחר יחנכו" – פטור מחובת המלחמה ושב לביתו.

"מי האיש הירא ורך הלבב"

רבי יוסי הגלילי אומר: הירא מעבירות שבידו (רש"י)

בנביא (ישעיה לג, יד) נאמר: "פחדו בציון חטאים". כל מי שיש בידו עבירות, ירא וחרד הוא מעצמו, ולכן שב הוא מעורכי המלחמה. ואפילו אם אין הוא יודע שיש בידו עבירות, הרי הפחד הנכנס בלבו במלחמה, מודיעו שיש בידו עבירות.

ורבותינו אמרו כי העבירות עליהן דיבר הכתוב שמביאות בלבו פחד ומורד, הרי זה אפילו אין בידו אלא עבירה זו שסח בין ישתבח ליוצר.

טוב הדבר, כי הנכנס למלחמה צריך לזכות לנס כדי להנצל מחרב האויב ומי שבידו אינו ראוי לנס ולכן מזלו מפחידו. (אור החיים)

"לא תשחית את עצה"

(כ, יט) כתב ספר החינוך: "שורש המצוה ידוע, שהוא כדי ללמד נפשנו לאהוב הטוב והתועלת ולהדבק בו, ומתוך כך תדבק בנו הטובה ונרחק מכל דבר רע ומכל דבר השחתה.

"וזה דרך החסידים ואנשי מעשה, אוהבים שלום ושמחים בטוב הבריות ומקרבין אותם לתורה, ולא יאבדו אפילו גרגר של חרדל בעולם. ויצר עליהם בכל אבדון והשחתה שיראו. ואם יוכלו להציל, יצילו כל דבר מהמשחית בכל כוחם.

"ולא כן הרשעים, אחיהם של מזיקים, שמחים בהשחתת העולם המה משחיתים, במדה שאדם מודד מודדין לו, כלומר: בה הוא נדבק לעולם. וכענין שנאמר (משלי ט, ה): 'שמו לא יד לא ינקח' והחפץ בטוב ושמח בו, נפשו בטוב תלך לעולם. זה ידוע ומפורסם".

(מצ' תקכט)

קומתו שהיא חצי קומת איש, רמז למלך שלא ישתר אלא שפיל את עצמו, אבל העם חייבים לכבדו ולהעשיר אותו, שנאמר וצפית אותו זהב. וגם בארון, המסמל כתר תורה, נאמר וצפית אותו זהב, ואפשר לומר שכך גם יש לנהוג כאשר מחפשים רב בעיר חדשה בישראל. מאן מלכי רבנן. (תולדות י"י)

"תמים תהיה עם ה' אלקיך" (יח, ג) מה שנצרך אתה לדעת, תרגיל עצמך לילך בתום, וה' הטוב בעיניו יעשה.

(הנצי"ב מוולוז'ין)

פסוק

שלים תהי' בדחלתא דה' אלקיך (אונקלוס)
דקדק האונקלוס לתרגם "עם ה' אלקיך – בדחלתא דה' אלקיך", היינו ביראת השם. יש לבאר כוונתו על פי ביאור רבינו חיים מוולוז'ין על דברי חז"ל: (שבת לא.) "אין להקב"ה בעולמו אלא אוצר של יראת שמים בלבד", מהו אותו אוצר של יראת שמים הענין הוא, שכל המדות הטובות המצויות באדם ואלו שיכול הוא להשיגן, הרי זה בגלל הנשמה שהיא חלק אלו-ק ממעל, וכל הדברים שנמצאים ב"כללי", יכול גם "הפרטי" להשיגם בבחינת "הדבק במידותיו". אבל היראה מפני ה', אינה שייכת כלפי השי"ת אלא רק כלפי בראיו, לכן אמרו שאין לו להקב"ה אלא "אוצר" של יראת שמים.

אם היה כתוב בפסוק תמים תהיה "בהשם" אלקיך או "להשם" אלקיך, אזי היה מקום להסביר את כוונת התורה באחת המדות והשייכות גם להשי"ת. אך מכיון שנאמר "עם ה' אלקיך", הבין האונקלוס כי דיברה התורה במדה עמה אפשר להדבק לשכינה, אך היא עצמה אינה שייכת לשכינה, והיינו מדת היראה, שעל ידה יכולים להדבק בהשי"ת. (רש"י זלזניק, זרעה של רחל)

פסוק

התהלך עמו בתמימות ותצפה לו ולא תחקור אחר העתידות (רש"י)

מרן החפץ חיים, בצחות לשונו, הוסיף ואמר כי ציווי התורה ללכת בתמימות, הוא רק עם ה' אלקיך, אך עם בני אדם צריך התחממות והתבוננות.

"נביא מקרבך מאחיך כמני יקים לך ה' אלקיך אליו תשמעון"

(יח, טו) בעת שנסע האדמו"ר מסאטמר באונייה לארה"ב (בשנת תשי"ט), נתגלגלה הישיחה אודות גדלות תורתו של מהר"ל דיסקין. סיפרתי אז לאדמו"ר, כי הגר"ח מבריסק אמר על רבי יהושע לייב, שעליו אפשר לומר את המקרא: "אליו תשמעון". אמנם מרן הגר"י בשומעו את הדברים אמר שלא לקבוע את הדברים בספר, כיון שהפסוק "אליו תשמעון" נאמר בתורה על הנביא בלבד.

הגיב האדמו"ר על הסיפור באומר: "הרי רבי עקיבא איגר באורח חיים הלכות קדושה... נו, אולי אריז"ל שאני..."

כשהגענו לירושלים, חיפשתי בשולחן ערוך בהלכות קדושה וכך לשונו: "אין הציבור אומרים על שליח ציבור 'נקדישך' אלא שותקין". והעיר על כך רבי עקיבא איגר ז"ל "אבל בכתבי האר"י כתב דיש לומר כל הקדושה עם השליח ציבור מלה במלה עכ"ל, ואליו תשמעון!"

(עולמות שחרוב) "נביא מקרבך מאחיך כמני יקים לך ה' אלקיך" (יח, טו)

Time Out for Values

E-mail info@tovnet.com

FOR THE FURTHERANCE OF JEWISH AWARENESS WORLDWIDE

16 Dolson Rd * Monsey * N.Y. * 10952 * TEL(845)352-7474 * FAX(845)352-7517

MONSEY	QUEENS	BROOKLYN	STATEN ISLAND	MIAMI	ISRAEL	ISRAEL	MEXICO
ישיבה וכולל 11 Calvert Drive משרד ראשי 16 Dolson Road T. 845-352-7474 F. 845-352-7517	בית מדרש וכולל בקר וערב 68-58 147 St. Flushing T: 718-263-6655 F: 718-268-4739	1950 E. 7 St.	בית מדרש וכולל בקר וערב 5 Oakville Street 718-761-9913	שיעורים והרצאות 305-502-3876	בית מדרש וכולל "לקח טוב" רח' שאול המלך 40 סנהדריה 02-586-7469 לאברכים תלמידי הכמים מוסלגים ירושלים	בחסות ביהכ"נ "היכל אליהו" 972-3-504-4276	כולל ישיבה ומדרשה לנשים Tecamachalco Mexico City T. 525-55589-8756 F. 525-55589-9101

המעוניינים לזכות ביום לימוד או יותר בכלל וישיבת לקח טוב

הלומדים בעמל וביגיעה ובחתימה עצומה לרפואה, להצלחה, לפרנסה טובה, ולזרע של קיימא, לזיווג הנון, לחזרה בתשובה, לעילוי נשמה. לא לפנות בהקדם למשרד האגודה עם שמותם ושם אימם. תזכו למצוות. 845.352.7474

דיבר עמה. רק היה מבקרה יום יום (היה זה תנאי מפורש שהתנה עמה לפני נישואיהם). קרה פעם שהיה נצרך לנסוע לוינה לשם ביקור אצל פרופסור והיה צריך לשהות שם בימים אלו, פחד שמא לא יוכל לעמוד בדבר וכינס שלושה תלמידי חכמים להתיר את נדו, אך בכל זאת הצליח גם אז לעמוד בתעניתו.

יראת העונש היתה אצלו ממש בחוש. סיפר רב שמואל שינקר, שבצעירותו שהה פעם אצל רבי יצחק בלאזר והוא ביקשו להשאר ללון אצלו, באמרו: כי נראה לו שלא נזר באיזה דבר והוא מתיירא לישון לבדו.

בימים אלו היה מרבה לדבר דברי תוכחה ומוסר וכל הקהל היה בוכה. זקני ירושלים היו מספרים שבימי שבתו בירושלים, כאשר עלה רבי יצחק בלאזר על הבמה כדי לדרוש בראש חודש אלול, והתחיל לומר את הפסוק: "סמר מפחדך בשרי", פרץ כל הקהל בבכי. רבי ישראל יעקב לובטשאנסקי היה מספר שבמשך חודש אלול היה רבי יצחק בלאזר רגיל להתפלל תפילת מנחה בבית המוסר בקובנה ולאחר התפילה היו מוצאים בכל פעם, במקום עומדו, נחל דמעות.

"מורשת אבות"

הקיצוני. הזדמנתי לבית העלמין בו קבור התלמיד-חכם הירושלמי וללא משים נחו עיניי על מצבה אחת שהיתה שונה מכל חברותיה.

מה שמשך את עיניי במיוחד היתה העובדה שלפי התארים שנכתרו לאיש הקבור שם, הבנתי שמדובר ביהודי 'פשוט', לא גאון מופלג ולא צדיק מיוחד. והנה בתחתית המצבה אני מבחין במשפט קצר המציין שהנפטר שינן שלשת אלפים פעמים את מסכת ביצה ור"ה.

הבחור המשיך לספר שהמשפט הזה הצית בקירבו בבת אחת את כל הגחלים הלוחשות שעדיין נותרו חבויות בליבו. קול פנימי אמר לו אם יהודי פשוט, שעל מצבתו לא ניכתבו תארים רמים, מסוגל לעבור על מסכת ביצה כל כך הרבה פעמים – אז איפה אתה!! מה יהיה בסופך!!

ובו במקום החליט לשנות את דרכו ולחדש ימיו כקדם.

הכרכים הגדולים המצויים בידינו כיום, היה דבר יקר- המציאות. בידו של הת"ח היה רק כרך אחד שהכיל את מסכתות ביצה וראש השנה בלבד, ועימו עלה מירושלים לצפת. כיון שגם בצפת לא השיג גמרות נוספות, הוציא היהודי הירושלמי את כל אהבת התורה המופלגת שלו על מסכתות ביצה וראש השנה, ועבר עליהן לא פחות משלשת אלפים פעמים!

לבר-אוריין שכזה היתה שליטה מליאה גם בכל מסמני הש"ס. אבל בהתקרבו ליום פטירתו ציווה את בניו לא לכתוב על מצבתו כל שבח שהוא, רק לציין את העובדה שעבר על מסכת ביצה וראש השנה שלשת אלפים פעמים.

"אולי, אמר, יעבור כאן ביום מן הימים יהודי שיראה את הכיתוב על המצבה, וייסחף גם הוא באהבת התורה שפיעמה ביי".

שנים רבות אחרי פטירתו של הצדיק הירושלמי, ניתקה משפחה בני ברקית מכובדת בפיק ברכיים ובעוגמת נפש נוראה, כאשר התברר להם שבנם, שלמד בישיבה, יצא לפתע לתרבות רעה, נטש את ספסלי הישיבה וקבע מקומו בין חברות פרחים ובני בליעל.

ההורים עשו כל שלא ידם על מנת להחזירו לחיק הגמרא, ולשווא. הבחור ניטמע חזק- חזק בין חבריו החדשים, ליבו הלך שבי אחר שטויות והבלים, וכל קרוביו וחבריו הקודמים כמעט והתייאשו ממנו.

יום אחד, כך סיפר מרביץ התורה, חזר הבחור בתשובה שלימה, הביע את רצונו לשוב ולהימנות על תלמידי הישיבה, ואכן בתוך תקופה קצרה חזר להיות מתמיד גדול, והיום הוא אחד האברכים המופלגים בעיר בני ברק, ומרביץ תורה לעדרים, עד שגם מיועדו הקרובים אינם זוכרים מה עבר עליו באותם ימים.

זמן מה לאחר המהפך החיובי שחל בקירבו, סיפר להוריו מה גרם לו לבצע את המפנה

הנהגתו של רבי יצחק בלאזר בהודש אלול

בהקדמת הספר "כוכבי אור" מסופר: רבי אליהו לאפיאן זצ"ל היה אומר שהוא מודה לה' על שזכה לשמוע כמה פעמים את רבי יצחק בלאזר בימים הנוראים, ומאז השתנו אצלו הימים הנוראים לכל ימי חייו. היה זה לאחר פטירת רבי שמחה זיסל מקלם, והיו מזמינים את רבי יצחק בלאזר לשייבה, כדי להדריכם ולעוררם ביראת ה'. אמרו: מי שלא ראה את רבי יצחק בלאזר זצ"ל בתקופת אלול והימים הנוראים לא ראה יראה מימיו. במשך זמן זה היה יושב בתענית דיבור, סגור ומסוגר, לא היה מדבר עם איש, מלבד פעם אחת כשנוול לו בן, והלך לבקר את אשתו וברך אותה במזל טוב, ויותר לא

 העלון לעילוי נשמות
יעקב בן מלכה יגן זצוק"ל
ואשתו **רחל בת שרה ע"ה**
ת.נ.צ.ב.ה

הילולא דצדיקא

יום שלישי	יום שני	יום ראשון	יום שבת	יום שישי	יום חמישי	יום רביעי
ט אלול	ח אלול	ז אלול	ו אלול	ה אלול	ד אלול	ג אלול
דן בן יעקב אבינו שקיעה 7:15	רבי יודו כהן מגדולי רבני ג'רבא	רבי אליהו חיים אבינו של הבן איש חי	רבי יחזקאל ב"ר יעקב חיים סרנא ר"ח חברון י"ג	רבי דוד שלמה צבי בידרמן מלעלוב	רבי מאיר שמוחה הכהן מח"ס אור שמח משרד הכמה רבי אליהו קרמר ר"ח בלישא שבו על הגר"א	רבי אליהו מאנאני תלמיד אור החיים הקדוש שקיעה 7:25

זכות הצדיקים תגן עלינו ועל כל ישראל אמן

נא לא לעיין בגליון בעת התפילה